

הגן הבוטני האוניברסיטאי בירושלים

שורשיו בבוץ ופריחתו מרהיבה

נולמבו נאה - מצמחי המים היפים בעולם

הנולמבו הנאה הוא אחד מצמחי המים המרשימים והיפים בעולם. בגן הבוטני האוניברסיטאי בגבעת רם בירושלים תוכלו לראות פורח בחודשים יוני ותחילת יולי. בסתיו הצמח נכנס לתרדמה ארוכה, הנמשכת עד לאביב הבא

אורי מרגמן-ספיר

הנולמבו הוא הלוטוס הקדוש של הודו וסין, המקודש לבודהיסטים ולהינדים. הוא מסמל טוהרה וחיות - שורשיו בכיץ אך פרחיו המרהיבים מתנוססים מעל למים. על פי הדת ההינדית, מתוך פרח הלוטוס נולד ברהאמה, בורא עולם. הצמח יובא למצרים כ-6000 למנה"ס, אך נכחד שם מאז ותיעודו מתור רק בממצאים ארכיאולוגיים.

לצמח זה שמות רבים, ביניהם: Kamel, Renkon, Hasu, Lian, Egyptian Lotus, Teratal, Sacred Waterlily, Sacred Lotus, Bunga Telok. בתפוצתו הטבעית זהו צמח של דרום מזרח אסיה וצפון אוסטרליה. חלק מהבוטנאים היפניים מאמינים כי מוצאו של הצמח יפן, בשל מציאות זרעים שלו בחתרים ארכיאולוגיים.

נולמבוניים (Nelumbonaceae). בסוג סין נוסף, נולמבו צהוב (Nelumbo lutea, American Lotus) הנמוך במזרח של צפון אמריקה ומאופיין בפרחים צהובים חיוורים. שאר צורות הנולמבו הם זני תרבות וכוני-כלאיים בין שני המינים.

לנולמבו הנאה קנה שורש הגדל בקרקע, מתחת לפני המים, או בכיץ. קנה שורש זה גדל במהירות מדהימה ומגיע לקצב של 20 סמ"מ בשנה. מכאן האגרסיביות של צמח זה, שהשתלט על כל האגם בגן הבוטני לפני שנים מספר.

העלים עגולים לגמרי, חסרי חתך (בניגוד לעלי הנימפאיאה), כולטים מעל לפני המים או אפים עליהם. הפרחים ימהפיים - לבנים עד ורודים ומרוכי איברים כדומה לפרחי הנימפאיאה. פרחי הנולמבו אינם צפים, אלא נישאים מעל למים. לפני זה זנים רבים הגדלים זה מזה בצבעי הפרח ובמספר עלי הכותרת. מציעית פרח הנולמבו מנדפת בחימום חומרים המושכים חיפושיות מאביקות. הורעם שוקעים במים

בית ידוול הטבעי הוא מים רדודים ושטחי כיץ בגדות אגמים, בנחלים ונביצות. כיום מגדלים אותו כמעט בכל העולם.

הנולמבו קרוב לנימפאיאה ואף משויך לאותה משפחה - נימפאיאים (Nymphaeaceae). חלק מהבוטנאים משייכים את הנולמבו למשפחה בפני עצמה -

אורי מרגמן-ספיר - מדען ראשי, הגן הבוטני האוניברסיטאי - ירושלים

קלויים כמו פופקורן. קני השורש הדביקים מורחחים, מבושלים או מוחמצים והזרעים אכילים. הפירות היבשים יפים ומשמשים לנוי לאחר יבושם. לנלומבו סגולות רבות ברפואה העממית: הזרעים משמשים כנגד שלשולים, הפירות משמשים לעצירת שטפי דם, הפרחים משמשים נגד עגבת ועלי הכותרת - להרגעת, כחוסף לתה או יין.

ובחזרה לגינון: הנלומבו יכול לגדול בכל חלקי הארץ, בתנאי שיהיו לו מספיק מים. אפשר לשתול אותו במצע של בריכה רדודה, אולם עדיף לגדלו במכלים נדולים; כך אפשר לשלוט בקצב הצמיחה האימתני שלו. כל פרח פורח כ-3 ימים, והפריחה מתרחשת בתחילת הקיץ ויכולה להימשך עד 6 שבועות. הפירות, כאמור, אף הם יפים. כל התכונות הללו הופכות את הנלומבו לצמח מומלץ וסוערף לגידול בגופי מים. ניתן לרבות את הנלומבו על ידי חיתוך של קנה השורש, כשהצמח רדום בחורף, או על ידי זריעה. לפני הזריעה יש לשפשף את הזרעים בעדינות בנייר וכוכית עד שראים מעבר לקליפת. את הזרעים זורעים במכל מים (זרעים צפים בדרך כלל אינם פוריים). יש להחליף את המים כל יום, עד שראים שורש. בשלב זה אפשר להעביר את הזרע הנובט למצע גדול. יש לדאוג שהזרע הנובט, ולאחר מכן הצמח הצעיר, יקבלו מים חמימים. הצמח הבוגר יכול לסבול מים קרים בחורף. ❀

ונבטים על הקרקע. זרעי הנלומבו מיוחדים בהיותם חיוניים מאות שנים. זרע של נלומבו שנמצא בקרקעית אגם עתיק בסין תוארך לגיל של 1288 שנים, ולאחר שנבט הוא נחשב לזרע החי הזקן בעולם. לנלומבו שימושים רבים, מעבר להיותו צמח קדוש המשמש לפולחן. כל חלקי הצמח משמשים כחומר מרגיע ואף משכר בשימוש כקסורת או כתוסף לתה או יין. עלי הכותרת של הפרח אכילים ומשמשים כתוסף למרק ולקישוט מזון. הזרעים נאכלים טריים, צלויים או

